

Beszámoló

2025-ben a *Lejka lányai* munkacímű prózatervemmel kerülhettem a Communitas Alkotói Ösztöndíjasainak körébe. Az ösztöndíj nekem ítéletével megelőlegezett bizalmat sokszorosán köszönöm.

Alkotói ösztöndíjasnak lenni sokféleképpen privilegizált helyzetbe hozott: segítségemre volt a mindennapokban, jelentősen hozzájárult a létfenntartáshoz, amellyel egyfajta nyugalmat is kínált a munkavégzésemben. Emellett megerősítő visszajelzést is jelentett arra vonatkozóan, hogy van létjogosultsága az alkotói hangom keresésének. 2025-ben *A ránc gyermekei* című első novelláskötetemért a Romániai Magyar Írószövetség debütdíjában részesültem, amely elismerés pár héttel később követte az ösztöndíjassá válásom.

A *Lejka lányai* csendes könyvnek készül, olyan csendes könyvnek, amelyben három generáció nőági történetén keresztül találkozhatunk a verbalitás szétmorzsolódásával, a nők elnémulásával és csenden keresztüli hangképzésével. Közben pedig erőteljesen fókuszba kerülnek lelki eredetű betegségek, evés- és testképzavar, helykeresési kísérletek. „Nagyanyák, anyák, lányok. Vajákos asszonyok, kimaradó menstruációtól szenvedők, magabiztosak és szorongók, útkeresők és azt nehezen találók, matriarchák, idősek és fiatalok, arcok, amelyek beleégnek a sajátba, hiába a bő víz, hiába az alapozó, hiába a ráncok.” – olvasható pályatervemben.

Az ösztöndíjas időszak alatt fókuszáltan kerestem és olvastam olyan magyar és világirodalmi szép- és szakirodalmi műveket, amelyek formálták és alakították a bennem élő alkotói elképzelést, finomították a hangot, amellyel igyekszem kísérletezni. Ezen művek szerzői a következők: Fernanda Melchor, Layla Martinez, Szaniszló Judit, Szabó T. Anna, Selja Ahava, Sofi Oksanen, Török Ábel, Tóth Marcsi. Mindemellett elkezdtem mélyebben is gyógynövényekkel ismerkedni, amely tudást a későbbiekben szeretnék bővíteni és sokféleképpen alkalmazni.

Hat szövegem született, melyek cím szerint a következők: *máglyarakás, máli erdeje, a lányok lába között szakadék, taníts meg hallani a fákat, örökös kilógásokban, a csorda ideje*. Az írás egyben nagy intenzitású önismereti munka, egyfajta tükör is volt számomra, amely lassú, sokáig érlelődő folyamatot eredményezett.

A csorda ideje című novellám a Helikon decemberi lapszámában került publikálásra. A közeljövőben szeretnék más irodalmi lapokat is felkeresni.

Az idei évben leginkább a legidősebb generáció hangjával tudtam kapcsolódni, így a megírt szövegek legtöbbször ezt a világot és életutat járja körül.

A továbbiakban szeretnék még inkább elmélyedni Lejka lányainak életében, a gyógynövények, füvek és fák misztériumában, a különtség-normalitás kérdésének tanulmányozásában, illetve a pszichoszomatikus betegségek és női életlehetőségek témájában.

Köszönöm a Communitas Alapítványnak, hogy a 2025–2026-os időszakban bátorított és az ösztöndíj által támogatta munkámat, fejlődésemet!

Szövegmutatvány

1. máli erdeje

máli néni, máli néni, elkísérhetem? – máli nem volt még néni, magára és a nőkre szigorúan nőként gondolt, fiatal nőként, érett nőként, idősödő nőként, néniként soha, de ahogy ez a mindig kócos, szomorú szemű kislány nénizik, az még máli számára is elfogadható, nem morcolódik rajta.

lejka, akárhányszor a kisboltba küldték, mindig belesett máli kerítéslécei közé, s mivel a kisboltba sokszor küldték, mert lány volt és a főzéshez hozzátartozik a bevásárlás is, gyakran leskelődött. máli kezdetben úgy tett, mintha nem látná a leskelődőt, folytatta, amit éppen csinált: növényeket préselt, fűszereket zúzott vöröslő mozsarában vagy éppen a kertben gubbasztott. néha táncolt az udvaron.

ha lejka elég korán ment a boltba, még elkaphatta viharra emlékeztető mozdulatait, dörgedelmes lépteit. máli különös volt, különös a falu többi lakója számára, a gyerekek féltek tőle, a felnőttek egyszerűen csak furcsának találták, mindig csak a növények, a füvek, férfi sosem látogatta. lejkának tetszett máli, a csendje, viharlépteit és fűzöld illata, levélmintás kerítése és a neve. máli néni, mit jelent a neve? – kérdezte egyszer hazafele menet, amikor máli nem tette tovább, hogy nem látja a leskelődő kislányt. csak így, a semmiből, mit jelent a neve, kacagott fel máli, kacagásába belevegyült a frissen zúzott rozmaring és levendula, körüljárták máli alakját és beköltöztek lejka hajába.

teljes – válaszolta máli, a névhatározóban az is szerepelne még, hogy gazdag, pénzes, bőséges, de máli nem ismerte ezeket a fogalmakat, nem akarta ismerni, a teljes tetszett neki, a teljesség és a furcsaság, hát ő maga választott jelentést a nevének. miért érdekel? – kérdezte még. mert az én nevem is furcsa, a nénié is, másokat a faluban nem így hívnak – válaszolta lejka. aznapra

nem volt több kérdése, de mélyen a szívébe véste máli nevét és kacagását. hogy végre észrevette.

máli néni, máli néni, elkísérhetem? – máli szombatoként járt fel az erdőbe. még kakasszó előtt indult, loholt mellette kutyája, akác, hogy az egész napot az erdő mélyén töltsék, gyűjtögessenek. máli füvesasszony volt, ilyenformán gazdag is, ismerte az erdei növényeket, tudta, mi a jó a testi és a lelki bajokra, ismerte az ehető növényeket és a fákat, az árnyékot és gyümölcsöt adókat. máli körül fűzöld volt a levegő, hömpölygő, olykor belevegyült valami arany is, csillogó, szeretetteli.

lejka ritkán kéredzett át a szomszéd gyerekekhez játszani, kevés ideje volt, az is általában beosztva, az anyja nem szerette, ha egy lány téblábol, csak a fejfájás és a rossz hangulat lehetett ennek oka, ezek híján beosztotta lejka idejét, de málihoz addig kéredzkedett, amíg elengedték. kezdetben a kerítés két oldalán beszélgettek, általában csak egy-két szót vagy rövid mondatokat. aztán egy nap, boltból hazafelé tartva, lejka nyitva találta máli ajtaját. a házig vezető ösvény hívogatóan zizegett. máli teát főzött, hellyel kínálta lejkát. az idő ekkor elhagyta lejkát, úgy, mint amikor apjával lehetett, fészerben, műhelyben vagy csak az udvaron. az idő elhagyta lejkát, máli pergő, dallamos szavai vették át a helyét. máli szeretett mesélni, de sosem született gyermeke, hát akácnak, a kutyának vagy az erdőnek mesélt, a fákkal és füvekkel felváltva beszéltek el egymásnak történeteiket, saját nyelvük volt, embernek ismeretlen, halandzsa, ők mégis egymástól tanultak. lejka szerette a meséket, szerette hallgatni és látni, amit a felnőttek tudnak, ismeretlen élettájakat, ismeretlen emberek történeteit, de az anyja nem mesélt, az apja meg keveset volt otthon, lejka megszokta hát a hiányt, állandó kísérője lett. sokféle magány lakott benne, most mégis máli-meleg töltötte be ürjeit. máli néni, elkísérhetem, egyszer elkísérhetem? meg akarom ismerni őket. máli érezte, lejka jó társa lesz, a növények befogadják.

a következő szombaton lejka szabadot kapott otthonról, hogy málihoz csatlakozva elkísérje őt az erdőbe, amit ismert ugyan már apjától, akivel gyakran mentek együtt fáért a hideg estékre, de ez az erdő, máli erdeje új volt, ismeretlen és lejka a belseje felé közeledett.

2. a csorda ideje

vagontípusú, átjárós ház volt a falu dombosabb részén. még nem erdőszéli, de már látszott a falu határa, fekete, nagytestű fák szegélyezték. az ablakok az udvarra néztek, csak a poros, durva köves útra kilépve tűntek fel a fák. a csorda minden este végighaladt a poroson, az egyetlen főúton. jó alkalom volt ez a találkozási, kiálltak az idősek és a gyerekek, volt, aki

megszokásból, volt, aki játékból, volt, aki a találkozás miatt. csörömpölt a csorda, lassan, komótosan haladt, egy-egy farokcsapkodás és kolompszó között még épp belefért az integetés a szembeszomszédnak. integetésnél tovább nem jutottak, a hangot elnyomta volna az állatok hangja, beszélni meg már úgyis beszéltek eleget. lejka legalábbis ezt gondolta, ehhez is tartotta magát. voltak azért nála beszédesebbek, manyi, a varrónő, minden nadrágszegélyek felhajtója, ilka, aki fiatalkorában cukrászkodott, irigyelte is mindenki a születésnap tortákat, aztán mikor a fia cukorbeteg lett, felhagyott a cukrásszal, kiűzött minden mézet, ki minden mázat a konyhából, az udvaráról, még csak emlegetni sem lehetett többet a régi édes időket, artur, a vadász, a sok évvel ezelőtt moldvából betelepült erőskezű darius fia, az egyetlen, aki túlélte a feleségét. ebben a faluban hamarabb hullottak a férfiak, mint a nők. valamikor strapabíró asszonyok vezették a háztartást, az udvart, foltozták kicserzett szívüket, várták, hegesedjen. miután a tehenek döngő talpa alatt megnyugodott a föld, leszállt a felkavarodott por és ismét tisztán lehetett látni, lejka hallotta, ahogy csacsogásba fognak a szomszédok, túl nagy a szárazság, medvét láttak a lesen az erdőben, egész a falu határáig lemerészkedett, azok a fájós derekak, visszeres lábak, be kell menni a városba, mióta a házi orvos nyugdíjba ment és felszámolták a rendelőt, de busz csak óránként jár, ebben a melegben bírhatatlan, hoztak egy új papot, papnét, papnét nem hozhattak, manyika, a papné a pap felesége, papnőt esetleg, azt, azt, a lényeg, hogy nő, vajon milyen – ilyen és ehhez hasonló életproblémák hangzottak el az átkiabálás módszerével, valahányszor lenyugvóban volt a nap. lejka néha belehallgatott a beszélgetésbe, általában csak az első pár mondatig, érdekelték az emberek, de a pletyka fárasztotta, ez fárasztotta a legjobban a kistérségben, nem a poros földút, nem a félhomályos, abált szalonna szagú kisbolt, ami négyig kisbolt, négytől kocsmá, még csak nem is az a sok önkormányzat szájából levegőbe köpött ígéret, ami az aszfaltozásra, a patika létrehozására vagy a rendelő újrainítására vonatkozott, hanem a pletyka. most azonban örült, hogy tovább maradt, manyika híréért megérte, még azt is elnézte neki magában, hogy asszonyozik és azt hiszi, pap csak férfi lehet, a többi csak né, mennyivel jobb a papnő, kérdés ez, kérdés, régebb sokat gondolkodott azon, hogy a hivatásokra férfiasként tekintettek, ha valaki nőként végzi, elmaradhatatlanul oda kell tapasztani az utótagot, nőkre gondolt, tanítókra, orvosokra, asszisztensekre és a papra, akit nemsoká kihelyeznek, nőkre, akik loholnak maguk után, remélik, hogy van helyük, várják őket, aztán már csak utótagként telik meg velük a falu poros levegője, csordavonulás után.

mikor volt már, mikor lejka tanítónő akart lenni. tanítónő leszek, liza, tanítónő, csicseregte lejka csillogó szemmel agyonnyútt rongybabájának, lizának. éppen összeadást tanított neki, tízes számkörben, ügyes vagy liza, mindig a négyzethálóba írd, ne lógjon ki a

négyes lába. néha, amikor nagy meleg volt, napokig megmaradt a ház előtti járdán a krétával felrajzolt négyzethálós füzet, liza füzete, amiben az aznapi matekfeladatot gyakorolták. míg liza gyakorolt, lejka tanítónős tartásban járkált fel-alá a vagonház előtti hosszú járdán, várta, hogy liza megoldja a feladatot, várta, hogy felnőjön végre és jó tanítónő lehessen, de azt is nagyon, hogy szünet legyen és szaladhasson végre a hintájához. nyugta csak addig volt, míg az anyja a fejfájása miatt pihent a hátsó szobában felpockolt lábbal, és levendulát morzsolgatott az orra alá. gyakran fájt a feje, ilyenkor rossz lett a hangulata. általában is rossz volt a hangulata, de ilyenkor még rosszabb lett, jobb volt elkerülni, nyugta csak addig volt, míg a bátyjai iskolában voltak, ha hazajöttek, folyton parancsolgattak, lejka, te vagy lány, ne rinyálj, hozd ide a füzetem, már leültem, lejka, melegítsd meg az ebédem, úgy elfáradtam, lejka, mosd el az én tányérom is, lejka, te vagy lány, lejka, ne rinyálj. amúgy sem volt rinyálás fajta, de szeretett visszaszólni a fiúknak, gyakran kapott is érte taslit, de elég régóta voltak testvérek ahhoz, hogy kitanulja a kezük járását, egyre gyorsabb lett, így néha sikerült megúszni nyakleves nélkül, és még a szó sem rekedt a torkán.

az apja más volt, amikor ő otthon volt, megtelt a ház csenddel, puha, nagytestű csenddel, meleg, bordó csenddel, szétfolyt a ház összes zugában, bordóra festette a falakat, színe lett a hideg mosókonyhának, színe a szavaknak. az apja hiányában szürke volt a ház, szürke és méregzöld, főleg, ahol az anyja eljárt. jobb napjain az egész ház pattogott, sercegett, ontotta ki magából a szürkét és a zöldet, jobb volt lejkának odakinn. amikor az apja otthon volt, nem bántották a fiúk, nem bántotta az anyja sem, nem kántálták naphosszat, lejka, te vagy lány, ne rinyálj, nem volt örökké-öreg a keze a sok mosástól, mosogatástól, még az ételt is jobb ízűen ette, mert nem lett tele a sok főzés közbeni előkóstolástól. az apja a városban dolgozott, gyári munkás volt, még azelőtt eltűnt otthonról, mielőtt darius bácsi kakasa rekedt torokkal kukorékolni kezdett, összeszedte őt is a munkásbusz, egyenruhájában sosem hallható léptekkel osont ki a házból, hogy ne ébresszen senkit a kakas előtt. sokat dolgozott, keveset volt otthon, de a vasárnap az övék volt, járták ketten az erdőt, gyűjtötték a teafüvet, hintát készítettek fából, eső után a kertben talált csigákat versenyeztették. apja puha csendjében túl lehetett élni lejkaként.

lejka sóhajtva rázta meg magát az emlék súlya alatt. lefekvéshez készülődve gondosan csepegtetett levendulás illóolajából a mécsesbe, ami már régóta inkább egy már egy ideje inkább volt töredezett cserépedény, semmint mécses. az ablakpárkányra helyezte és belemosolygott a szétterjedő, súlyos, selymes gőzbe. a szúnyogok ma is kinn maradnak, ahogyan az anyja is. évekig nem tartott otthon levendulát, az anyja fejfájása úgy belelakta magát a növénybe, a szárított morzsákba és az olajba is, nem tudott szabadulni.

de ez már régen volt, nagyon régen. ő nem fejfájós, nem anyás, átfolyhattok rajtam, mint anyám fejfájása a növényen, de belém nem költözhetek, gyakran mantrázta magának a gondolatot, ha érezni kezdte, ahogy lába elnehezül, beleragad a sárba, a sár pedig egyre csak nő, szerre lepi el testrészeit és képtelen mozogni.

most csak a térdemig jutottál, nem kellessz ide.

a szúnyogok még megpróbálkoztak bejutni az ablakrésen, de lejka levendulapárlatos mosolyától inkább visszafordultak. megnyugodott az este.